

v njem do svojega odbora obračati z nasveti in željami. 4.) „Nastavni Vjestnik“ sprejema tudi slovenske članke in razprave. Razprave, književna poročila itd. je pošiljati direktno uredništvu „Nastavnega Vjestnika“ (oziroma „Društvu hrvatskih profesorov“) ali pa tudi odboru „Društva slovenskih profesorjev“.

* * Preložitev glavnih počitnic na srednjih šolah. Naučno ministrstvo je poslalo profsorskim zborom srednjih šol vprašanje, če bi bilo koristno, da se glavne počitnice na njih šolah prelože na čas od 1. julija do 31. avgusta — zdaj trajajo od 15. julija do 15. septembra. Dunajski in nižjeavstrijski profesorji so se izjavili, da naj ostanejo glavne počitnice kot do sedaj. Če se kljub temu prelože počitnice, je odvisno od profsorskih zborov drugih kronovin.

Književnost in umetnost.

Pesnik Kranjčević. Odlični hrvaški lirik Kranjčević je dne 29. oktobra umrl v Sarajevu.

Zvonček prijavlja v 11. let. številki to-le bogato in lepo vsebino: 1. Srečanje. D u š a n. Pesem. — 2. Jožek in Lovrek. Mihael L e v s t i k. Povest. — 3. Pesem veselja. D. A. Pesem. — 4. Pridni učenki v spomin. Š t. J e l e n e c. Povest s podobo. — 5. V svet! Fr. K o l e d n i k. Pesem. — 6. Mladi fizik. J. N. Poučni spis. — 7. Pada listje z dreves. Fran S i l v e s t e r. Pesem. — 8. Vseh mrtvih dan. Podoba. — 9. Malega Stanka vožnja na Gorenjsko. J a n k o. Povest. — 10. Premodre glave. Silvester K. Narodna smešnica. — 11. Velblod. L. O. Poučni spis s podobo. — 12. Pravičica o vrnanu. Z o r i s l a v. Pesem. — 13. Mlinarjev Tonček. St. P o l e n č a n. Povest. — 14. Metodek. E. G a n g l. Pesem s podobo. — 15. Pouk in zabava. V š o l o! Zorko P r e l o v e c. Uglasbena pesem. — Skledica kave za 300 kron. — Cloveška koža. — Spomenik. Fran P o g a č n i k. — Otroško srce. — 640 000 šolskih otrok. — Vonj v starosti. — O porabi zraka. — Morska sol. — Marljive čebele. — Papirnata obleka. — Kako dolgi bi zrasli nohti. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Kulturno delo.

+ **Ljudske knjižnice v Voloskem in Opatju.** V Opatju imajo Nemci dve javni knjižnici, v Lovranu pa Italijani eno. Da se upro tej tujinski poplavi, so sklenili Slovenci in Hrvati, da ustanove v teh izpostavljenih krajih svoje javne knjižnice. Dr. Konrad Janežič in Viktor Car Emin nabirata prispevke in knjige.

Politiški pregled.

* Iz avstrijske delegacije. V plenarni seji se je dne 27. pret. mes. razpravljalo o proračunu ministrstva zunanjih del. Za poročevalcem Bacquehemom je začel govoriti delegat dr. Šusteršič. Govornik je odobral aneksijo Bosne in Hercegovine ter odločno zanikal trditve, da bi se bila s tem kršila berlinska pogodba. Tudi napram Srbiji in Črni gori se z aneksijo ni mogla kršiti pogodba, ker nikoli sklenjena ni bila. Potem se je govornik dotaknil jugoslovskega vprašanja, ter izjavil, da želi rešitev tega vprašanja z monarhijo in dinastijo, ker bi taka rešitev zajamčila Jugoslovanom lepšo in sijajnejšo bodočnost. Bodočnost monarhije je obenem bodočnost jugoslovskega balkanskih narodov. Morda pride čas, ko ne bodo le Bolgari, temveč tudi nam še bližje sodni Srbi uvideli, da je najboljšje jamstvo za svobodni razvoj jugoslovskega naroda na balkanskem polotoku balkanska federacija pod vodstvom avstrijske monarhije. Svoj govor je dr. Šusteršič zaključil: Monarhija zasluži prostor na soncu, gre ji predvsem prostor na solne jugoslovanstva, in ta prostor bo tudi zavzela. — Delegat K l o f a č je izjavil, da se je Avstrija zadnje dni posebno predala Berlinu v roke, kar mora napolniti Slované z bojaznijo. Aneksija Bosne in Hercegovine je enostranski, nasilni čin, ki je tudi v nasprotju z narodopravnimi določbami. Razburjenje v Srbiji in Črni gori si je treba razlagati tako, da vidijo v aneksiji prvi korak za nadaljno natezanje „Švabov“ na Balkanu. Aneksiji ne more pritruditi, dokler se ni izreklo zanjo prebivalstvo Bosne in Hercegovine. — Delegat B i a n k i n i je izjavil, da Hrvatje želijo, naj bi osmanska oblast na Balkanu enkrat za vselej prenehala. Obžaloval je, da se je Avstrija odpovedala sandžaku Novi pazar. Pametneje bi bilo, pomiriti Srbijo s tem, da bi se ji bil zagotovil srbski del Sandžaka. — Glasilo arbske vlade „Samouprava“ se je izrekla proti izvajanjem dr. Šusteršiča. — Avstrijska delegacija je dne 31. pret. mes. končala svoje delo.

* Rekonstrukcija kabineta. Po rekonstrukciji ministrstva bo imenovanih, kakor poročajo nemški listi, 7 slovenskih ministrov: 3 Čehi, 2 Poljaki, 1 Jugoslovan in 1 Melorus. Nemci bodo imeli 8 ministrov. Večino bi pa morali imeti Slovani.

* Jugoslovskega ministra. „Deutsch-nat. Korresp.“ piše, da je vest o imenovanju jugoslovskega ministra izmišljena. O tem se

ni razpravljalo ne v ministrskem svetu, ne pri drugih političkih razgovorih. Nemci bi ustanovitev tretjega slovenskega ministrskega sedeža sprejeli kot najhujšo sovražnost in izživanje. — V nasprotju s to pisavo, ki jo je narekoval strah pred jugoslovskim ministrom, se poročila iz dobro poučenih krogov, da se pomnoži novo ministrstvo za dva člana, ker dobe krščanski socialisti še enega ministra, novega pa Jugoslovani.

* Češke napredne žene v boju za volilno pravico. Med češkim ženskim gibanjem za pridobitev volilne pravice že jako razširjeno. 14. pret. m. je izročila deputacija 14 čeških žen posameznim klubom deželno-zbornih poslancev prošnjo, sprejeto na shodu dne 13. pret. m., v kateri zahtevajo, naj se izvede volilna reforma po načrtu dr. Koernerja (Mladočeha), po katerem se uvaja na Češkem splošna in enaka volilna pravica za moške in ženske ter protestirajo proti vladnemu načrtu volilne reforme. Dne 15. pret. m. so sklicale žene javen shod na Radeckega trgu v Pragi, ki je bil pa prepovedan.

* Več rekrutov. Z ozirom na zunanji položaj bo vojno ministrstvo zahtevalo za prihodnje leto mnogo več vojaških novincev. Takoj, ko se je vrnil cesar na Dunaj, so se začela tozadevna pogajanja.

* Starostno in invalidno zavarovanje. Popolnoma izdelana predloga o starostnem in invalidnem delavskem in o zavarovanju samostojnih oseb, ki ne zaslužijo na leto nad 2400 K, je že izdelana. Zavarovalne premije, ki znašajo zdaj pri bolniških blagajnicah in nezgodnih zavarovalnicah 105 milijonov kron, se pomnože na 385 milijonov kron. Starostni in invaliditetni zavarovalnici samostojnikov bo k upravnim stroškom prispevala država 2.000.000 kron. Država bo prispevala vsaki starostni renti 90 kron, kar se pričetkoma ne bo poznalo, ker s pričetno izplačevati rente šele čez pet let in se bo znesek le počasi dvigal tako, da prispeva država čez 40 let približno 100.000.000 kron. Sodijo, da zbornica nakaze predlog brez prvega branja socialno-politiškemu odseku, ki bo moral ostati permanenten.

* Koroški deželni zbor. Poslanec baron Sterneck je poročal v imenu gospodarskega odseka, naj se deželni odbor naroči, da izposluje pri vojni upravi ustanovitev kmetijskih tečajev pri vojakihi. Poslanec Grafenauer je izrekel željo, naj bi članski poučevali vojske tudi osnovne ljudskošolske predmete, zakar triletna službena doba popolnoma zadostuje. To je tembolj potrebno, ker je med vojaškimi novinci na Koroškem do 40% analfabetov.

* Volitve v nižjeavstrijski deželni zbor. Včeraj so se izvršile za nižjeavstrijski deželni zbor volitve po novem volilnem redu, in sicer iz splošne kurije in iz kmetijskih občin. V splošni kuriji so dobili krščanski socialci 43, socialni demokratje pa 5 mandator. Izmed 10 mandatov kmetijskih občin so jih dobili 9 krščanski socialisti, 1 pa socialni demokratje. Med izvoljenimi sta tudi minister dr. Gessmann in župan dr. Lueger. Dolej je bil v nižjeavstrijskem deželnem zboru samo en socialni demokrat, in sicer učitelj Karel Seitz.

* Združenje Bosne in Dalmacije. „Pokret“ poročla, da ima posl. Ivčević že izgotovljeno addresso za dalmatinski deželni zbor, v kateri se ne bo tako odločno zahtevalo združenje s Hrvaško kakor dotedaj, a se ne prejudicira zedinjenje Bosne-Hercegovine in Dalmacije. Vlado krogi podpirajo te težnje.

* Topničarske divizije deželne brambe. V deželni brambi izpopolnjujejo topničarstvo. Ustanovili so polagoma divizijske štabe, ki nosijo naslov „Topničarska divizija“ s številko dotične deželne brambovske pehotne divizije.

* Volilna reforma na Ogrskem. Andrassyjeva volilna reforma še vedno ni dobila cesarjeve predsankcije. Od zadnje Andrassyjeve avdicije pri cesarju je sploh vse tiho. Skoraj gotovo je pluralni volilni sistem že pokopan, ker je tak sistem javno obsodil odlični član neodvisne stranke, poslanec Hollo. V noči od 9. na 10. novembra nameravajo prirediti socialisti velike demonstracije proti Andrassyjevi volilni reformi.

* Cesar odklonil predsankcijo ogrske volilne reforme. Glasilo zunanjega ministra „Wiener Allgemeine Zeitung“ potrjuje, da cesar ni dal predsankcije Andrassyjevi volilni preosnovi. Cesar želi, naj Andrassy predela načrt. Grof Andrassy z mrzlično naglico dela s svojimi tajniki doma, da napravi tako volilno reformo, ki bi ji dal vladar predsankcijo. Sicer pa Madžari še vedno upajo, da se jim posreči dobiti od vladarja predsankcijo volilni preosnovi. Govori se tudi, da Andrassy odstopi, če se predsankcija volilni reformi dolgo zavleče. Sploh so pa Madžari zdaj precej tihi, ker dvor ve, kako so razni ministri zapleteni v zadeve, ki jim niso kar nič v čast.

* Madžari in Bosna. Da zahtevajo Madžari Bosno za sebe, se vidi ne le iz poročil ogrske delegacije, ampak tudi iz tega, da hočejo glavni del gospodarske organizacije v Bosni dobiti v svoje roke. Gre namreč za odkup in samoosvojitev bosanskih kmetov. V ta namen je izdelal predsednik ogrske komercialne banke, Leon Lanezi, nekaj memorandum, ki obdeluje omenjeno vprašanje. Pogajanja so že dolgo časa v teku, vendar ves načrt nima še končne oblike. Že pred aneksijo se je go-

vorilo o tem, ali zaradi nekkih nesporazumljenj so bili razgovori pretirani, sedaj se pa izvna nadaljujejo. Da se to vprašanje preveč malovažno ne razmotriva, je namignil dr. Šusteršič v delegaciji, ko je kritikoval ekspozé ministra barona Buriana. Bosna je naša in na to stališče se moramo postaviti takoj od začetka, da se položaj razjasni in Madjarom preidejo želje po nji. Madjarsko upravo poznajo Slovani dobro, zato ne moremo želiti, da bi Bošnjaki dobili vlogo Slovakov na Ogrskem.

* Srbsko-črnogorska vojaška konvencija. „Štampa“ poročla, da je kralj Peter 25. pret. m. podpisal pogodbo med Srbijo in Črnogoro, glasom katere se določa za slučaj vojne skupno postopanje.

* Na Balkanu. Pogajanja med Avstro-Ogrsko in Turčijo zaradi Bosne so razbita. Turčija zahteva konferenco. — Turčija, Srbija in Črna gora se še vedno pripravljajo za vojno. Turčija in Srbija sta naročili obilo reči za vojno pri tvrdki Senert v Helsingforsu. Turčija nakupuje konje.

* Ruske grozovitosti proti Poljakom. Nezaslišane vesti prihajajo iz Varšave. Rusi so se vrgli na zadnje ognjišče poljske kulture — na gledališče. To je bilo edino torišče, kjer so pustili svobodo poljskemu jeziku, kjer se je mogel še razvijati poljski narodni element. V soboto so padli ruski despoti tudi po tem. Od sobote do danes so aretirali že nad 30 uglednih oseb, advokatov, literatov itd., ki so delovali pri dramatičnem društvu za narodno prosveto. — Med aretiranci je tudi slavni poljski pisatelj Štefan Žronski in mnogo uglednih dam. — Uničevalci kulture so vrli tudi v vseučilišče in filharmonično društvo ter aretirali več dijakov, ko so ravno prišli na vseučilišče pozvedovat, kdaj se začno predavanja. Aretiranja se vrše neprestano od sobote, ponoči in podnevi.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Tov. Janko Žirovnik, iz Št. Vida nad Ljubljano, za v oktobru prodane Narodne pesmi 186 66 K; tov. Josip Kobal iz Dolenjevasi pri Senožečah 2 K; tov. Julij Slapšak in tov. Angela Troštova iz Vodice, 4 K; tov. Ferdo Juvaneč iz Postojne, za oktober, november in december 6 K; Jakobina Dimnikova iz Ljubljane, 2 K; tov. Ivan Schmeidek iz Rov, za maj, juni, juli, avgust in september 10 K; skupaj 210 66 K; zadojč izkazanih 3 6 3 8 2 6 K; doslej darovanih 3848 92 K. Bog plati!

Vestnik.

O slovenski okoliški šoli v Celju piše graški „Arbeiterwille“: Mi smo že večkrat kritizirali šolske razmere v Celju, zakaj tako matčevsko se ne ravna tako lahko s kako občino na Štajerskem. Okoliška občina nima nobene deklishe šole; slovenski otroci morajo hoditi k šolskim sestram v Celju v šolo. Oglejmo si deško ljudsko šolo! Tam sedijo ubogi dečki v svojih polno natlačenih razredih in paralelke so nastanjene celo v zasebnih hišah. Stavbišče za šolo je že kupljeno, toda narodnostni prepri se v tej zadevi noče končati. Celjska klika noče, da bi se postavila slovenska šola v mestu — zategadelj se vse onemogočuje. Od državljana se po pravici zahteva, da pošilja svoje otroke v šolo — a z isto pravico zahtevajo starši, da se sezidajo poštene šole in da se njihovi otroci ne tlačijo v špelunke. Konstatiramo, da se ne sme očitati šolskemu vodstvu nemarnost, zakaj tudi učitelji morajo trpeti z otroki vred. Višji oblasti svetujemo, naj si to šolo enkrat ogleda in uradnega šimelja malo požene. V ljudski šoli se vzgajajo bodoči državljani, zakaj naj bi vladala ravno v Celju taka šolska mizerija? — To vprašanje bo treba zopet z vso odločnostjo spraviti na dnevni red v parlamentu in v deželnem zboru. Naj se vendar enkrat konča tisto cincanje in neodločnost! Žal, da tudi za nas same v Celju in okolici velja isto očitjanje! Do odločnega koraka — nasvetovala se je n. pr. šolska stavka — se ne povzpnejo in si pustimo v božjem imenu moriti naprej svoje otroke. Kako dolgo še?

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: tov. Ivan Rihteršič iz Sredujevasi v Bohinju; tov. Andrej Vrenič iz Ostrožnega brda; tov. Josip Zajec iz Velikega gabra. Živeli!

Učiteljski dobrotniki. Za učiteljski konvikt so darovali: tvrdka I. Grobelnik v Ljubljani, 3 K kot obljubljenih 10% pri nakupu blaga po gospej Widrovi; dva gospoda povodom konjske kupčije v Kamniku, 150 K. Hvala! Bog plati!

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta je imelo dne 1. novembra odborovo sejo, pri kateri sta se podelili dvema učiteljskima sirotama razpisani Cesarja Franca Jožefa I. jubilejski ustanovi po 80 K na leto; eno ustanovo je dobila Pavla Peganova, golenka na mestnem deklisškem liceju, drugo pa Marija Kalingarjeva, goienka na ljubljanskem učiteljskem. Odbor je sklenil, da bo založil in izdal pod naslovom „Mladinski spisi Mišjškovega Julčka“ 10 zvezkov mladinskih spisov, ki jih je podaril Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta priznani mladinski pisatelj. Knji-

žica bode ilustrovana; prvi zvezek bo izšel za Božič. — Dalje je sklenil odbor, da bo izdal Žirovnikove „Narodne pesmi“ v drugi izdaji in sicer 50.000 iztisov. Odbor bo izdal in založil tudi Iv. Štrukljevo brošuro „Sola in dom“ v 10.000 iztisih. Občni zbor učiteljskega konvikta bo dne 28. decembra.

Vsaka šola naj si naroči Adamičevu spevoigro: „Slava cesarju Francu Jožefu I.“ Čisti dohodek je namenjen učiteljskemu konviktu.

Roditeljski večer bo dne 7. t. m. na I. mestni šoli v Komenskega ulicah. Predaval bo g. dr. Demeter vitez Bleiweis-Trsteniški „o nalezljivih otroških boleznih“. Starši in vzgojitelji dobrodošli!

Roditeljski večer v Idriji priredi rudniška deklishe šola v nedeljo, dne 13. decembra t. l. — Razpravljala bo učiteljica Ana Tomčeva o temi „Učenke in domače delo“. Začetek ob 7. uri zvečer.

Roditeljski sestanke bo v nedeljo, dne 15. novembra t. l. ob 3. uri popoldne v zatiški šoli. Gospod c. kr. okr. šolski nadzornik Ljudevit Stiasny bo predaval „Naš cesar“ ter kazal podobe s skioptikom. Prefastiti gospod P. Lovrencij bo pa govoril o „sporazumljivi vzgoji med domom in šolo“. Roditelji, učiteljstvo in prijatelji šole ste k sestanku najvljudneje vabljeni. — Vodstvo šole v Zatičini.

Pozor, šolski voditelji in voditeljice! Prihodnji teden se bodo splošno izdelovali šolski računi in sestavljali proračuni. Pri tej priliki ne pozabite znesek za Šolsko Matico, Popotnika, Domače ognjišče, Zvonček! Za zadnja lista pripravite krajim šolskim svetom več iztisov v nakup, da moreta potem hitreje krožiti med odraslimi in šol. mladino. Na delo tedaj! — Šolski voditelji.

Osebnosti na Kranjskem. Zaradi bolezni je dobil dopust nadučitelj Ivan Jaklič v Gotenici in pride na njegovo mesto pomožna učiteljica Alma Rössmannova. Za provizorično učiteljico je imenovana na Jesenicah dosedanja suplentinja istotam Marija Zhorsky pl. Zhorže, dosedanja šolska praktikantinja Cecilija Vilmanova pa pride tja na mesto učiteljice Eme Schittnikove, ki je zaradi bolezni dobila dopust. Dosedanja suplentinja Gizela Ušeničnikova v Ihanu je imenovana za provizorično učiteljico istotam. Zaradi bolezni je dobila dopust Ana Pfeiferjeva v Mozlju, na njeno mesto pa pride pomožna učiteljica Marija Priboschitzeva kot suplentinja. Dalje je zaradi bolezni dobila dopust učiteljica Frančiška Bezelj-Bajer v Št. Vidu nad Cerknico in pride na njeno mesto absolvirana učiteljska kandidatinja Terezija Rantova kot suplentinja. Dosedanja šolska praktikantinja Kristina Sattlerjeva v Št. Vidu nad Ljubljano je imenovana za provizorično učiteljico. Dopust je dobila učiteljica Amalija Kecaljeva v Senčurju pri Kranju in pride na njeno mesto absolvirana učiteljska kandidatinja Antonija Jakličeva kot suplentinja.

Proti slovensčini na Koroškem. V koroškem deželnem zboru je predlagal nemški krščanski socialci Weiss, naj bo poslovni jezik koroškega deželnega šolskega sveta nemščina. Proti je bil samo poslanec Grafenauer. Ob takih razmerah naj se Nemci ne čudijo, ako jim bo kranjski deželni zbor in odbor meril z enako mero!

V izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole v Ljubljani je poklican za izpraševanje iz glasbenih strok glasbeni ravnatelj „Glasbene Matice“, gosp. Matej Hubad.

Grob naših narodnih mučnikov Lundra in Adamiča je obiskalo na Vseh svetovnik dan gotovo nad 30 000 Slovencev in Slovenk. Grob je bil ves v zelenju eksotičnih rastlin in dišečem svežem cvetju — simbolu mladosti, v kateri sta Lunder in Adamič dala kri in življenje za preganjanje slovenski rod. Na grob sta bila položena dva krasna venca od združenega narodnega odbora in od slovenskega ženstva s slovenskimi trobojnicami. Ob grobu so viseli travkovi vencev, ki so bili darovani ob pogrebu teh nesrečnih žrtv. Gorele so na grobu štiri baklje poleg običajnih sveč. Častno stražo so od 2. do 6. popoldne opravljali Sokoli, in sicer vseh treh ljubljanskih sokolskih društev, šišenskega Sokola ter 25 članov kranjskega, radovljanskega in tržiškega Sokola. Vsaka straža je obstajala iz 20 Sokolov in zastavošče. Menjale so se straže vsakih 20 minut. Ob pol 4. so zapela vsa ljubljanska v Zvezi slovenskih pevskih društev stoječa društva pod vodstvom koncertnega ravnatelja g. Mateja Hubada pesmi „Usliši nas“, „Človek, glej dognanje svoje“ in „Nad zvezdami“. Mogočni zbor do 200 pevcev je pel srce pretresljivo, da se je zlasti pri drugi pesmi porosilo vsako oko tisoč in tisočglave množice. Ljudje so jokali na glas. Ko so pa nepregledne vrste odhajale s pokopališča, je bila v njih obrazih trdost. Nobenega smeha ni bilo čuti, vseh sreča so bila napolnjena s togo in bridkostjo.

Iz seje c. kr. okr. šol. sveta v Kranju dne 29. okt. 1908. Predsednik poročla o tekočih zadevah. Dopust imajo zaradi bolezni: Andrej Kmet, nadučitelj v Cerkljah, Marija Frantar, učiteljica istotam in Ana Dragatin, učiteljica pri sv. Lenartu. Prvega nadomestuje izprašana učiteljska kandidatinja Melanija Fajdiga, drugo

Angela Miklavčič in tretjo Ivana Merhar. Amalija Kečelj, učiteljica v Šenčurju, obiskuje tečaj za meščanske šole; nadomestuje jo izprašana učiteljska kandidatinja Antonija Jaklič. Karel Mahkota, učitelj v Trzinu, je imenovan na slovensko državno službo v Trstu, na njegovo mesto pride kot suplentinja Ana Fajdiga. Rudolf Gašperin, učitelj v Škofji Loki je dobil službo v Devinu na Primorskem; nadomestuje ga suplentinja Ivana Valenčič. Leo Pibrove je odšel iz Javor na Jesenice, v Javorjah pa je provizorično nastavljen izprašani učiteljski kandidat Leopold Ažman. Marija Pogačnik, učiteljica v Poljanah, je odpuščena iz šolske službe. Dvorazrednica v Poljanah se razširi v trirazrednico; provizorično sta nastavljeni izprašani učiteljski kandidati Florijan Gostič in Vilhelmina Vidic. — Krajni šolski svet v Železnikih prosi za razširjenje ondote dvorazrednice v štirirazrednico Ker je ondota šolski okoliš premajhen, oziroma premalo šolodolžnih otrok, naj bi se vasi Čušjica in Studeno iz selškega in Rudno iz dražičkega šolskega okoliša izšolale in vsolale v železniškega. Prošnjo se ugoti Predlog glede napredovanja nekaterih učiteljev v višji plačilni razred, kakor tudi v neki disciplinarni zadevi se ugodno reši. Vilku Busu, učitelju v Kranju, se pripozna druga starostna doklada.

Iz seje ožjega in pomožnega e. kr. okr. šol. sveta tolminskega nam poročajo: V prvo plačilno vrsto se pomakne Julij Kogoj; v drugo se pomakne Katica Brezavščekova in Ljudmila Zavrtnikova. En učitelj dobi podporo v znesku 100 K. Nanovo se ustanovi šola v Sužidu in Podbeli. I. petletino dobita učiteljici Berta Pavličkova in Marica Perinova. Trebše Ivan dobi IV. petletino. En učitelj dobi dopust do 31. decembra t. l. zaradi bolezni. Sprejme se proračun za l. 1909. V pokritje stroškov se bo pobiralo 100% doklada na izravne davke.

Umetno-strokovna obrtna šola v Ljubljani. Josip Mercina, mizar v pomorskem arzenalu v Pulju, je imenovan za delovodjo na umetno-obrtni strokovni šoli v Ljubljani. Poučeval bo kot staleu potovalni učitelj mizarstva v Selkanu pri Gorici.

Iz štajerskega deželne šolskega sveta. Deška in dekliška štirirazrednici v Hrastniku sta se razširili v petrazrednici. Stalna učiteljica sta postala Fran Winkler na nemški šoli v Komjarcih in Josip Jamnik v Račji vasi pri Čukreku.

Otroški vrtec ustanove v Idriji. Vlada je pravila že potrdila.

Ljudsko izobraževalno društvo Akademija ima svoj redni občni zbor v ponedeljek, 16. t. m., ob 8. zvečer v hotelu Ilirija. Na dnevnem redu so poročila društvenih funkcionarjev, volitve novega odbora ter razgovor o načrtu za prihodnje delovanje, osobito glede nadaljevanja hrvaških vseučiliških predavanj v Ljubljani. Na obilno udeležbo vabi odbor.

Učiteljske vesti na Koroškem. Za voditelja enorazrednice na Krčanjih je imenovan Nemeč Josip Huber od Sv. Krvi. (To šolo obiskuje le neznaten odstotek otrok, ki že znajo od doma nemško.) Za voditelja enorazrednice na Strmcu je imenovan Valentin Kováč, dosedaj podučitelj v Šmihelu pri Piberku. Podučitelj Karel Doberšek je premeščen iz Podgorja na Ojstrico, Rudolf Potočnik pa iz Djekš v Guštanj.

Učiteljstvo na mariborski obrtni šoli pozivlja slovenske vajence, naj pristopijo k nemškemu „Turnvereinu“. Tudi slovensko govorjenje je zabranjeno.

Umrl je bivši češki državni poslanec šolski ravnatelj Josef Heinrich.

„Cvetoče šulferajske šole“, piše zadnja „Marburgerica“ ter poroča iz Velenja, da je na tamošnji nemški šoli 60 slovenskih otrok. Jako dobro baje napreduje tudi šola v Šoštanju. Slovenski starši, ali res nimate več nobene ljubezni do svojih otrok, da jih pošiljate v te poneumnjevalnice, iz katerih bodo po preteku šestih let izstopili bolj zabiti kot so vstopil vanje? Sramota za slovenskega očeta, slovensko mater, da da svojega otroka v nemško šolo!

Osebnosti na Kranjskem. Zaradi bolezni je dobil dopust Franc Povše v Osivnici, na njegovo mesto pa pride absolvirana učiteljska kandidatinja Marija Nosanova.

Slovenska trgovska šola v Ljubljani. Z novembrom t. l. se odpre pripravljalni razred za slovensko trgovsko šolo v Ljubljani in združena šola v pripravljalni razred se bodo sprejemali učenci, ki so dovršili najmanj ljudsko šolo in so stari 13 let, na združeno šolo pa učenci, ki so dovršili ljudsko šolo in so stari 16 let. V pripravljalnem razredu znaša šolnina 50 K, pouk na združeni šoli je brezplačen; deželni odbor kranjski pa lahko opusti tudi plačevanje šolnine v pripravljalnem razredu. Vpisovanje se bo vršilo dne 13 in 14. novembra od 9. dopoldne na prejšnji dan nadstropju hiše na Kongresnem trgu št. 2. Učenci naj se takrat zgledajo osebnost v spremstvu svojih staršev ali njih namestnikov pri ravnateljstvu ter naj prinese s seboj krstni list in zadnje šolsko izpričevalo. Redni pouk se prične dne 16. novembra.

Klerikalci na Koroškem snujejo svoje posebno šolsko društvo, ki se bo imenovalo „Krščansko socialno slovensko šolsko društvo za Koroško“. Pravila tega društva

so že potrjena. Sicer je to društvo konkurenčno društvo naši družbi sv. Cirila in Metoda ali v zvezi s tem samo veseli, da se ustvari nova organizacija v prosep slovenskega šolstva. Nekaj novih ljudi in nekaj novih podpornikov se bo v to novo organizacijo vsekakor dobilo za slovensko šolstvo. In tekmovanje bodi svobodno. Nekam čudno pa je vsekakor, da prav sedaj nadlegujejo družbo sv. Cirila in Metoda za denar za šolo v Št. Jakobu prav tisti krogi, ki so ustanovili „Krščansko socialno šolsko društvo“ v namen, da bi z njim izpodrinili družbo sv. Cirila in Metoda. Boljše je, da koncentrujemo svoje moči, nego pa da jih cepimo in s tem slabimo!

Popravek. V predzadnji številki smo v „Književnosti in umetnosti“ objavili oceno Lavtarjeve računice. V zadnji vrsti stoji za besedo šole vprašaj, ki ga je treba izpremeniti v klicaj!

Šolsko zdravstvo.

Ne zavijajte jestvin v časnike! Vedno zopet opazujemo, da zavijajo ljudje jestvine v časnike. To moramo grajati. Prvič ni ravno okusno, ako se kakega kosa kruha drži tiskarsko črnilo, drugič treba pomisliti, kje je časniški papir že vse bil in skoz kake roke je potoval, preden smo zavili vanj svojo jed. Tudi nalezljive bolezni prenaša časniški papir. Pomislite, da je časopis bral morda kak jetičen človek in kašljal vanj. Občinstvo naj bi bilo v tem pogledu energično in zahtevalo po prodajalnicah odločno, da se zavijajo jestvine le v čist, nepotiskan papir. Ako vam trgovec zavije sladkor ali sir v časopis, ne sprejmite ga. No, po mestih je dandanes v tem oziru povprečno malo grajati; a toliko več po deželi, kjer je zdravstvo pastorka.

Zastrupila se je z grozdom. Na nadškofijskem trgu v Zagrebu so našli te dni 23-letno dekle, ki je ležalo v nezavesti. Dekle so odvedli v bolnišnico, kjer so ji nudili prvo pomoč. Zdravniki so konstatovali zastrupljenje z modro galico s tem, ker je omenjeno dekle zobalo grozde, ne da bi ga bilo prej opralo.

Špice razsajajo epidemično v šolskem okrožju Podzemelj pri Črnomlju. Zbolelo je 87 otrok.

Oči šolske mladine. Neki list za šolsko higieno daje povodom začetka šol sledeče nauke, kako obvarovati oči škode: 1. Ne mencaj nikoli oči z neumitimi prsti. Ako ti je kaj padlo v oko, odstrani smet na ta način, da potegneš zgornjo trepalnico čez spodnjo; ako smet noče iz očesa, potem pojdij k zdravniku. — 2. Ne opravljaj dolgotrajnih del, ki utrujajo oči, na primer šivanje, vezenje; menjaj večkrat s takimi deli. Ne čitaj, ne piši, ne riši nikdar pri slabi dnevni svetlobi, v mraku, v somraku kakor tudi pri slabi svetilki. Tudi na klavir ne igray predolgo, kadar ni svetlo; pri luči sploh ne igray na klavir. Ne glej v solnce in ne čitej s tabel in kart, ki se blišče. Kadar pišeš, ti mora prihajati svetloba od leve strani na papir ali tablico. — 3. Pri branju in pisanju moraš pokonec sedeti, glave ne imej sklonjene. Čitanko in tablico imej precej oddaljeno od oči. Drobno pisanega in tiskanega ne beri. — 4. Ne čitaj zvečer v postelji, ako nimaš svetle luči in ako nimaš visokega vzgljaja. — 5. Knjigo in pisanko imej vedno ravno pred seboj; glava mora gledati naravnost, ne postrani. — 6. Glej, da boš izel noge na suhem in na gorkem. Ne nosi tesnih oblek, zlasti ne tesnih ovratnikov. — 7. Ne sedaj preblizu vroče peči. — 8. Ne piši v zvezke, ki so križem črtani, in tablico vedno dobro izbrisi. — 9. Ako ne vidiš na šolsko tablo, ako te oči pri branju bole, ako se ti dela megla pred očmi, povej to učitelju. — 10. Ako si dolgo bral ali pisal, pusti očem, da se malo odpočijejo; najbolje da gledaš v daljavo, še mogoče v zel-no naravo. — 11. Pazi si pokvariti želo-tec. Ne pij žganih pijač, močnega čaja ali kave, ne jej močno popranih jedi. — 12. Ne pripogibaj se prevečkrat, ne vzdiguj težkih stvari. — 13. Ako ti oči zbolé, pojdij takoj k zdravniku. — 14. Skrbij za zdravje oči s tem, da boš pridno zračil spalnico; ne posedaj v zakajenih sobah.

Razgled po šolskem svetu.

— **Srbski srednješolec.** Dne 25. t. m. so imeli v Belgradu srednješoleci shod, kjer so pozvali srednješolece v Londonu, Parizu, Petrogradu in Rimu, naj protestujejo proti Avstriji.

— **Ruska dijaška stavka.** Iz Petrograda javljajo, da je stavka ruskih vseučilišnikov končana.

— **Madjarski dijaki** na zagrebškem vseučilišču. „Obzor“ poroča, da se je teh dni vpisalo na zagrebško vseučilišče 20 madjarskih dijakov, ki so vsi do enega stipendisti madjarske vlade. Seveda ni te mlade Madjare dovela v Zagreb želja po znanosti, marveč je očitno, da imajo ti dijaki, poslani na Hrvaško, povsem drugo misijo, ki ima samo eno svrhu, to je, da se naučijo hrvaški in da bodo usposobljeni za uradnike v hrvaških pokrajinah in to tudi v Bosni in Heregovini. Doslej ni bil še nikdar vpisan na zagrebšem vseučilišču noben Madjar.

— **Italijanska pravna fakulteta** se ustanovi na Dunaju in bo popolnoma samo-

stojna, kakor poročajo listi. Italijani so torej le nekaj dosegli v vseučiliškem vprašanju, in mi jim ne zavidamo tega. Pač se pa moramo vprašati, kdaj tudi nam pride vesela vest, da se je pričelo resno misliti pri vladi za ustanovitev slovenskega vseučilišča ali da bi vsaj začetkoma imeli le pravno fakulteto. Za enkrat se zadovoljimo tudi s to, toda vlada je gluha za slovenske kulturne zahteve.

— **Beda dunajskih dijakov.** Zaradi draginje, zlasti draginje mesa so morale tudi dunajske ljudske in dijaške kuhinje zvišati cene mesa. Posledica je bila, da so se morali ubožni dijaki odreči mesnim jedilom. To nam kaže tudi največja dijaška kuhinja v Avstriji, mensa academica, ki za razmerno majhno ceno daje visokošolecem dobro in izdatno hrano. Lansko leto je padlo število mesnih porej za okrog 50.000, namreč od 306.807 na 251.788 porej. Mesna hrana postaja za uboge dijaka vedno bolj luksus, mora se hraniti z rastlinsko hrano, ki je pa za mlade ljudi nevarna. Dočim je padel v mensi academici konzum mesa, je narastel konzum sočivja in močnatih jedil, in sicer pri močnatih jedeh od 97.316 na 104.228, pri sočivju pa od 76.857 na 133.418, to je toliko kakor: veliko število dijakov mora biti neprostovoljno vegetarijanci, zadovoljiti se morale z močnato jedjo ali celo le s prikuho in koščkom kruha.

— **Izprememba državnega šolskega zakona.** Minister za uk in bogočastje je odredil, da se imajo izbrati vsi tisti paragrafi državnega šolskega zakona, ki so potrebni izpremembe.

— **Abstinenca švedske mladine.** Abstinenca zveza švedskih študentov ima 11.650 članov v 216 odborih. Zveza se je sedaj sklenila z zvezo abstinentnih učiteljev in dobiva 2000 K drž. podpore.

Listnica uredništva.

A. M.: Porabimo, kar se bo dalo. — Darove za suspendiranega tovariša sprejema naše uredništvo. Ta se zahvaljuje darovalcem za darovanih 21 K ter Tolminskemu uč. društvu za doposlanih 40 K. Prosimo še daljnih darov, ker je beda velika.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2792. Kranjsko. 183 1-1. Na petrazredni ljudski šoli v Loškem Potoku se razpisuje nadučiteljsko mesto s postavnimi prejemki in z vžitkom prostega stanovanja v stalno nameščenje.

Prosilec za stalno nameščenje, ki še niso stalno nameščen na javnih ljudskih šolah na Kranjskem, morajo dokazati z državno-zdravniškim izpričevalom, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potem turadno predlagati do 3. decembra 1908.

C. kr. okr. šolski svet Kočevje, dne 28. oktobra 1908.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je uredil ter dobivalo se pri njem in pri vseh knjigo-101 12 9 tržih naslednje pravne knjige:

1. **Civilnopravni zakoni** (IV. zvezek Pravnikove zbirke) z občinskimi slovenskimi in hrvaškimi stvarnim kazalom, obsegajoči XII in 909 strani. 1906. V platno vezana knjiga K 8—
2. **Odvetniška tarifa**; določila o rabi hrvaškega in slovenskega jezika pred sodišči; sodne pristojbine, s stvarnim kazalom (20 tabel). 1906. Broširano K 1-80
3. **Zakoni o javnih knjigah**, zemljiških itd. (V. zvezek Pravnikove zbirke) z vsemi predpisi, ki so z njimi v zvezi, s stvarnim kazalom v hrvaškem in slovenskem jeziku, z vzorci knjižnih prošenj in vpisov. 1908. Knjiga v dveh delih, skup 618 strani. Mehko vezana knjiga K 5-60 popolno v platno vezana K 6—

Ponatis iz knjige, navedene v točki 3.:
4. **Vzgledi predlogov, sklepov in vpisov** za zemljiško knjigo; dotična kolkovina in vpisnina. Broširano K 1—
5. **Kolkovina in vpisnina** pri zemljiški knjigi. Stenska tabela na močnem papirju. 60 h.

Dalje od „Poljudne pravne knjižnice“, ki jo izdaja društvo „Pravnik“.

Zvezek I. **Zakon o dovoljevanju poti za silo**, s pojasnili in vzorcem prošnje. 1907. Mehko vezano K 4-40

Zvezek II. in III. **Predpisi o železniških in rudniških knjigah**. 1908. Cena mehko vezani knjizici K 8-80

Zvezek IV. in V. **Pristojbinske olajšave ob konverziji terjatev**. 1908. Knjiga potrebna posebno posejalcem in denarnim gavodom sploh. Mehko vezana knjiga K 8-80

Zvezek VI.—X. **Predpisi o razdelbi in uredbi ter o zlozbi zemljišč**. 1908. Mehko vezano K 2—

Priljubljen je: Zvezek XI. in XII. **Predpisi o poljski okvari**. 1908. Mehko vezano K 8-80

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštenu povzetju, tako, da se k navedenim cenam priračunajo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 vin. poštne in gotovini ali poštnim znamkah.

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

Zavod za graviranje in izdelovanje kavčukastih štampiljev

Anton Černe

Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.

Uradni in zasebni pečati iz kavčuka in kovine, štampilje za datum, vsakovrstni klišaji, mo-50 nogrami itd. itd. 52 40

Ceniki gratis in franko.

Ustanovljeno 1842. Električna sila. Telefon 154.

BRATA EBERL

tovarna oljnatih barv, laka in firneža v Ljubljani, Miklošičeve ulice 6 nasproti hotela „Union“

priljubljena gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi ujiju priznana najboljši, črni, medli 19 52—45

lak za šolske table.

Zalogo šolskih zvezkov za Štajersko

(od dež. šol. sveta potrjeni z dne 3. oktobra 1899) za Kranjsko po F. Levčevim lepomislu iz najboljšega papirja, enakomernimi čistimi črtami, pivnikom in poljubnim ovitkom priporoča 53 26—22

A. Umek v Brežicah in Krškem.

Uzorec na zahtevanje zastoj in franko.

Vsem onim, ki ljubijo zlahkno kapljico in dobro kuhinjo z vedno svežimi raznovrstnimi jedili priporoča svojo nanovo urejeno

restavracijo

kakor tudi moderno opremljeni in ceneni

— hotel —

„Južni kolodvor“

nasproti kolodvoru

A. Seidel, restavrat. 32 12—10

P. n. učiteljstvu in sl. občinstvu se priporoča

Kavarna Evropa

v Ljubljani, na Dunajski cesti.

Na razpolago je „Učiteljski Tovariš“ in vsi drugi slovenski in velika izbira tujih časopisov. — Za točno postrežbo in dobro pijačo je kar najbolje preskrbljeno.

Anton Tonejc, kavarnar. 27 26—23

— **Modno blago** —
volneno in pralno, damsko in moško, platno, damasti, namizni prtji, brisače, blago za srajce in vsakovrstno drugo platno in pavlnato blago stalnobarvni

zefiri in barhetni flaneli prekrasnih modnih vzorcev za srajce, oblada itd. samo dobre, preizkušene kakovosti pripravila

Razpoložljiva za platno in modno blago V. J. Havliček a bratr Podobradi na Češkem.

Mnogo pohvalnic. Naročila za več nego 15 K pošiljamo poštne prosto. Zavitek s 40 metri pralnega blaga za 18 K franko.

Pišite po vzorce!

183 26—1